

Kansrijke elementen pilot Gezinsvertegenwoordiger^{1, 2}

Van september 2020 tot en met december 2021 heeft in de Regiolabs Den Haag en Oost Brabant de pilot Gezinsvertegenwoordiger plaatsgevonden binnen het programma Scheiden zonder Schade. De pilot was erop gericht om escalaties te voorkomen, juridische procedures te beperken en te zorgen voor meer steun voor ouders en kind(eren) tijdens en/of na een scheiding door de inzet van een gezinsvertegenwoordiger, zo vroeg mogelijk in het scheidingsproces. Een gezinsvertegenwoordiger is geen nieuwe functionaris, maar een rol die een professional vervult. In dit document worden de kansrijke elementen uit dit rapport samengevat.

Rol en taken gezinsvertegenwoordiger:

- begeleidt ouders en kinderen tijdens of na de scheiding;
- ondersteunt hen door het overzicht te bewaren en waar nodig andere expertise in te zetten;
- ondersteunt op zo'n manier dat het belang van het kind en het gezin als geheel zoveel mogelijk geborgd wordt.

De ondersteuning duurt zolang als nodig en heeft als doel de-escalatie en dejuridisering. In de pilot is de taak en rol van de gezinsvertegenwoordiger verder ontwikkeld op basis van in de praktijk opgedane ervaringen gedurende de pilot.

1. Waar in het document Gezinsvertegenwoordiger wordt geschreven kan ook Casushouder worden gelezen.

2. De evaluatie van de pilot staat in het rapport *Evaluatie pilot gezinsvertegenwoordiger 'Scheiden zonder Schade'* van VanMontfoort (2022), te vinden vanaf 7 maart 2022 op de website van het WODC.

De kansrijke elementen van de inzet van een gezinsvertegenwoordiger zijn:

1. Begeleiding en ondersteuning van het hele systeem

Door de begeleiding en ondersteuning van het hele systeem weten ouders wat er allemaal komt kijken bij een scheiding, komt de stem van kinderen aan bod, is de gezinsvertegenwoordiger een continue factor in het gehele gezin en worden beslissingen door het gezinsstelsel gezamenlijk genomen.

2. Procesregie

Doordat de gezinsvertegenwoordiger de procesregie heeft is hij of zij een continue factor in het gezin bij wie ouders en/of kinderen gemakkelijk terecht kunnen met vragen en problemen.

3. Tijdig inschakelen van de benodigde deskundigheid

De gezinsvertegenwoordiger weegt af welke hulp of ondersteuning hij of zij het gezin zelf kan bieden en/of welke andere deskundigheid noodzakelijk is en adviseert ouders en/of kinderen hierover. De beslissing om hulp en/of ondersteuning in te zetten wordt door het gezinsstelsel gezamenlijk genomen. Bij een complexe scheiding kan een gezinsvertegenwoordiger een expertteam inzetten.

4. Inzetten van een expertteam in complexe zaken.

Indien de gezinsvertegenwoordiger een expertteam heeft ingezet, blijft hij of zij nog wel betrokken in het gezin aangezien de gezinsvertegenwoordiger de procesregie heeft. De gezinsvertegenwoordiger blijft de continue factor in een gezin.

Positieve resultaten volgens ouders en gezinsvertegenwoordigers:

- **Inzicht:** de uitleg over rouw en verlies heeft meerdere ouders inzicht gegeven in de verschillende fasen van een scheiding. Ook heeft een aantal ouders meer inzicht gekregen in het verloop van een scheiding;
- **Verbeterde communicatie:** de gezinsvertegenwoordigers hebben ervoor gezorgd dat ouders (weer) met elkaar in gesprek gingen of dat ouders zonder strijd met elkaar konden praten;

- **Het belang van de kinderen staat voorop:** de meeste ouders zijn zich (meer) bewust geworden van en houden meer rekening met het belang van de kinderen tijdens de scheiding, doordat de gezinsvertegenwoordigers tijdens de gesprekken continu het belang van de kinderen centraal stelden;
- **Rust:** de inzet van een gezinsvertegenwoordiger heeft bij de meeste ouders gezorgd voor rust, doordat de gezinsvertegenwoordigers hen het gevoel gaven er niet alleen voor te staan en ouders zich daardoor gesteund en ondersteund voelden;
- **Continuïteit:** de lange(re) betrokkenheid van een gezinsvertegenwoordiger gaf ouders het vertrouwen dat de gezinsvertegenwoordiger gedurende de scheiding beschikbaar was om op terug te vallen.

Kansrijke elementen die mogelijk bijdragen aan de-escalatie en dejuridisering:

- **Werken in duo's:** omdat gezinsvertegenwoordigers elkaar aanvulden in expertise, werkwijze en persoonlijkheid. In een aantal gezinnen richtte de ene gezinsvertegenwoordiger zich op de ouders en het scheidingsproces, terwijl de andere gezinsvertegenwoordiger zich meer op de kinderen richtte;
- **Aandacht voor communicatie:** de meeste ouders vertellen dat de gezinsvertegenwoordigers tijdens de gesprekken uitdrukkelijk aandacht hebben besteed aan de communicatie tussen ouders onderling. Ook werden ouders geconfronteerd met bepaald gedrag van zichzelf en met de manier waarop zij op elkaar reageren;
- **Kinderen centraal stellen:** de gezinsvertegenwoordigers stelden continu de kinderen centraal door steeds te benoemen welk effect het gedrag van ouders op de kinderen kon hebben;
- **Voorlichting geven:** de gezinsvertegenwoordigers gaven ouders uitleg over de te nemen stappen tijdens een scheiding en over de mogelijke psychische gevolgen van een scheiding, zoals het ervaren van gevoelens van rouw en verlies.

Uitgave

Het programma Scheiden zonder Schade wordt uitgevoerd door:

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
in partnerschap met de Vereniging van Nederlandse gemeenten

Februari 2022

